

سرفصل درس «آموزش و طراحی واحد یادگیری فارسی»

۱. معرفی درس و منطق آن:

یادگیری زبان به عنوان فرآیندی پویا و مستمر از تولد آغاز می شود و زمانی که دانش آموزان پا به محیط مدرسه می گذارند این توانایی بطور چشمگیری در آنان توسعه پیدا کرده است. سطح این توانایی در همه کودکان یکسان نیست و به مقدار زیادی تحت تأثیر تجربیات شخصی کودک، شرایط فرهنگی، اجتماعی و روش های تربیتی خانواده قرار دارد. معلمان دوره ابتدایی باید ضمن شناخت تفاوت های فردی دانش آموزان به آنان کمک نمایند که مهارت های زبانی را برای دریافت و انتقال افکار اندیشه ها مورد استفاده قرار دهند. علاوه بر این آنان باید آگاهی لازم را نسبت به نقش زبان در یادگیری داشته باشند و بتوانند به دانش آموزان در کسب مهارت های زبانی و بکارگیری زبان در یادگیری سایر موضوعات درسی کمک نمایند.

نام درس: آموزش و طراحی واحد یادگیری فارسی	مشخصات درس
پيامدهای یادگیری: در پایان این واحد یادگیری مهارت آموز قادر خواهد بود:	نوع درس: نظری- عملی
۱- با توجه به انواع ارتباط زبانی (کلامی) در ابعاد مختلف حیطه ها و فعالیت های ارتباطی در آموزش، رابطه زبان و تربیت را بفهمد و با توجه به وظایف تربیتی/آموزشی یک معلم به حضور و نقش زبان در ابعاد مختلف تربیت/آموزش (تعلیم و تربیت) آگاه و حساس شود.	تعداد واحد: ۲
۲- با درک اهمیت و نقش زبان در یادگیری، فعالیت یادگیری برای توسعه مهارت های زبانی دانش آموزان طراحی کند.	تعداد ساعت: ۴۸
۳- با شناخت وسعت و توالی مفاهیم و مهارت های چهارگانه زبان فارسی در کتب درسی دوره ی ابتدایی یک واحد یادگیری را طراحی، اجرا و ارزیابی نماید.	شایستگی کلیدی: تربیتی- موضوعی
	دروس پیش نیاز: -
	استاد متخصص برای تدریس:
	دکترای زبان و ادبیات فارسی-
	دکترای علوم تربیتی

۲. فرصت های یادگیری، محتوای درس و ساختار آن:

فصل اول: مهارت های پایه در آموزش زبان

گوش دادن

- اهداف، اهمیت، انواع و عوامل مؤثر در گوش دادن
- تأثیر مهارت گوش دادن در یادگیری
- آموزش مهارت گوش دادن
- ارزش یابی از فرایند گوش دادن
- بازی های آموزشی و مهارت گوش دادن
- اختلالات شنوایی و راهبرد هایی برای رفع آن

سخن گفتن

- اهداف، اهمیت، انواع و عوامل مؤثر در سخن گفتن (ارتباط تفکر و سخن گفتن)
- مهارت سخن گفتن و یادگیری
- ارزش‌یابی از فرایند سخن گفتن
- بازی‌های آموزشی و مهارت گوش دادن
- اختلالات گفتاری و راهبردهایی جهت رفع آن

مهارت خواندن

- تعریف، اهداف، اهمیت
- مراحل خواندن
- مهارت‌های خواندن
- ۱. خواندن برای درک مطلب
- ۲. خواندن برای کسب اطلاعات
- ۳. خواندن تجسسی / انتقادی
- نقش چشم در خواندن
- فرایند رمزگشایی در خواندن
- دشواری‌های کودکان در خواندن
- ۱. دامنه واژگان
- ۲. بافت و زمینه اجتماعی فرهنگی
- ۳. سطح دشواری متن و تجربیات شخصی کودک
- مهارت خواندن و یادگیری
- فرایند رمزگشایی در خواندن
- مطالعه عوامل مؤثر در آموزش خواندن
- ارزش‌یابی از مهارت خواندن
- بازی‌های آموزشی و مهارت خواندن
- اختلالات خواندن

مهارت نوشتن

- اهداف، اهمیت، انواع و عوامل مؤثر در نگارش
- مهارت نوشتن و یادگیری
- فرایند نوشتن
- مراحل نوشتن در سال‌های آغازین
- اصولی که در هنگام نوشتن باید رعایت شود.
- هنر نوشتن (خوانا نویسی - درست نویسی - زیبا نویسی)

- اختلالات نوشتن
- انواع نوشتن
- ۱. خلاصه نویسی
- ۲. یادداشت برداری
- ۳. بند نویسی
- ۴. گزارش نویسی
- ۵. گزارش نویسی
- ۶. قالب نامه و نامه نگاری
- ۷. زندگی نامه نویسی
- ۸. گسترده نویسی
- ۹. تبدیل گفتار به نوشتار
- ۱۰. دنباله نویسی
- راهبردهایی برای تقویت نوشتن
- طراحی فعالیت‌های یادگیری برای نوشتن (املا، انشا، خاطره نویسی، گزارش نویسی و...)

فصل دوم: زبان آموزی در پایه اول ابتدایی

- ایجاد آمادگی‌های لازم برای زبان آموزی
  - اهداف آموزش زبان در پایه‌ی اول ابتدایی
  - ساختار کتاب درسی فارسی در پایه‌ی اول
  - شبکه‌ی واژگانی و نقش آن در آموزش زبان
  - آموزش نکات دستوری، نگارشی، ادبی در پایه‌ی اول
  - روش‌های آموزش و ارزش‌یابی در برنامه‌ی زبان آموزی پایه‌ی اول
  - تفاوت فردی در آموزش زبان پایه‌ی اول
  - آموزش کودکان دو زبانه
- تکالیف عملکردی: با دو معلم پایه اول ابتدایی یک معلم با تجربه بالا و یک معلم تازه کار مصاحبه و در خصوص روش آماده سازی کودکان در روزهای آغازین و مسایل و مشکلاتی که با آن روبرو هستند و شیوه‌های کنار آمدن با آن و کمک به کودکان گفتگو کنند. نتایج گفتگو را در قالب یک جدول مقایسه‌ای بر اساس محورهای فوق طبقه‌بندی و به کلاس ارائه نماید. یافته‌های ارائه شده در کلاس را در قالب یک گزارش تحلیل تنظیم و ارائه کند.

فصل سوم: برنامه‌ی درسی آموزش زبان فارسی

- اهداف آموزشی برنامه درسی زبان آموزی
- ساختار کتاب درسی

تکالیف یادگیری: به صورت گروهی کتاب درسی شش پایه را مطالعه و در خصوص محور های طرح شده در فصل های... تا... جدول وسعت و توالی را تنظیم کنند. کار گروه ها در سطح کلاس نهایتاً یک جدول وسعت و توالی برای... ترسیم نموده و با کمک تکالیف های یادگیری انجام شده و ارزیابی نتایج آن جدول وسعت و توالی مورد تأیید خود را تهیه نمایند. این جدول باید به نظرخواهی معلمان پایه های مختلف گذاشته شود و نتایج در اصلاح جدول اعمال گردد.

فصل چهارم: رشد و گستره‌ی مهارت‌های چهارگانه‌ی آموزش زبان در پایه‌های دوم تا ششم

- گوش دادن فعال
- خواندن معنادار
- خواندن با لحن و آهنگ مناسب
- بیان احساسات و ادراک به صورت گفتاری
- بیان احساسات و ادراک به صورت نوشتاری
- اختلالات در مهارت زبانی و راهبردهایی جهت رفع آن (تهدیدها، فرصت‌ها)
- تفاوت‌های فردی در آموزش مهارت‌های زبان آموزی

تکلیف یادگیری:

مقالات علمی- پژوهشی در خصوص چهار مهارت زبانی را مطالعه و با نقد و تحلیل یافته های آن را در قالب یک مقاله کوتاه چگونگی بکارگیری راهبرد های مختلف در توسعه مهارت ها تبیین نماید.

فصل پنجم: فعالیت‌های آموزشی پیش بینی شده در کتاب فارسی پایه‌های دوم تا ششم ابتدایی

خواندن

- کتاب خوانی
- تصویرخوانی
- سرود خوانی
- تمرین و تمرکز هنگام خواندن
- راهبردهایی برای تقویت خواندن

سخن گفتن

- تلفظ معیار
- دکلمه
- مصاحبه
- بیان احساسات و عقاید
- گفت و گو
- کنترل سرعت صحبت کردن
- تکرار همراه با کاهش یا افزایش

- نقش گوئی
- خاطره گوئی

نوشتن

- تمرین های مختلف رونویسی
- آموزش خط تحریری در نوشتن
- جدول چرخشی کلمات و جمع سازی
- راهبردهایی برای تقویت نوشتن
- بند نویسی
- نوشتن خلاق

تکلیف عملکردی:

یک فعالیت یادگیری برای یکی از مهارت های خواندن، نوشتن، سخن گفتن (با مشخص نمودن خرده مهارت ها) طراحی نماید. فعالیت را در یک گروه کوچک دانش آموزی (در پایه خاص) اجرا، و نتایج ارزشیابی آن را به جهت میزان تأثیر در توسعه مهارت خواندن/نوشتن/سخن گفتن گزارش نماید.

تفکر و تفسیر

- مهارت تفسیر اطلاعات، احساسات در قالب های زبانی
- پیش بینی بر اساس سرنخ های متن
- تفسیر عناصر بصری با توجه به متن

تحلیل

- شناسایی کلمات کلیدی
- تعریف ایده اصلی یا احساس غالب
- شناسایی افراد، مکانها، حوادث و زمان ها و ارتباط آن ها با یکدیگر.
- یافتن ارتباطات علت و معلولی
- شناسایی معانی ضمنی

مهارت مقایسه و طبقه بندی

- نظم بخشی به روایتها و اطلاعات
- مقایسه بین آنچه می بیند و می شنود.
- آشکار کردن ارتباط بین متن و عنوان (مقایسه)

تکلیف عملکردی:

یک فعالیت یادگیری برای تلفیق مهارت های تفکر و مهارت های زبانی (با مشخص نمودن خرده مهارت ها) طراحی نماید. فعالیت را در یک گروه کوچک دانش آموزی (در پایه خاص) اجرا، و نتایج ارزشیابی آن را به جهت میزان تأثیر در توسعه مهارت های تفکر گزارش نماید.

فصل ششم: بررسی یک واحد یادگیری

ساختار یک واحد یادگیری

- ۱-۱- عنوان واحد یادگیری
- ۱-۲- هدف واحد یادگیری
- ۱-۳- ارتباط طولی و عرضی واحد یادگیری
- ۱-۴- تعیین پیش‌دانسته‌های ضروری دانش‌آموز و نیازهای محلی
- ۱-۵- تعیین مفاهیم و مهارت‌های اساسی و بیان اصطلاحات خاص این واحد یادگیری
- ۱-۶- چگونگی ارتباط و نحوه‌ی گسترش واژگان/ مهارت‌ها/ مفاهیم در یک واحد یادگیری و دستیابی به مهارت‌های چهارگانه.
- ۱-۷- شواهد و مثال‌ها با توجه به مهارت‌های چهارگانه و مفاهیم
- ۱-۸- تم انتخابی واحد یادگیری و نحوه سازماندهی واژگان، مفاهیم و مهارت‌ها پیرامون آن
- ۱-۹- چگونگی بکارگیری رویکرد‌های آموزش زبان در آموزش مهارت‌های چهارگانه در سازماندهی واحد یادگیری
- ۱-۸- بررسی تصاویر، نمودارها، پیام‌های آموزشی، درشت‌نویسی‌ها و... که به یادگیری واژگان، مفاهیم و مهارت‌های زبانی کمک می‌کند.
- ۱-۹- بررسی فرصت‌های یادگیری پیش‌بینی شده تنوع، توالی و انسجام آن.
- ۱-۱۰- مشخص کردن مواد و ابزارهای آموزشی مناسب برای آموزش واحد یادگیری.
- ۱-۱۱- روش‌هایی که بتوان واژگان، مفاهیم و مهارت‌های چهارگانه زبانی را با زندگی دانش‌آموزان ارتباط داد.
- ۱-۱۲- راهبردهای پرورش خلاقیت و توسعه مهارت‌های تفکر
- ۱-۱۳- طراحی ارزش‌یابی تکوینی از واحد یادگیری
- ۱-۱۴- طراحی ارزش‌یابی، مجموعی از واحد یادگیری

فعالیت یادگیری:

انتخاب یک مقاله در یکی از زمینه‌های طراحی واحد یادگیری و تهیه خلاصه آن در قالب یک مقاله کوتاه. یک واحد یادگیری کتاب درسی را به جهت رعایت ملاک‌های رویکرد کل‌نگر/ تحلیلی/ ترکیبی در آموزش مفاهیم و چهار مهارت‌های زبان فارسی بررسی و تحلیل نماید.

فعالیت عملکردی:

کار گروهی: طراحی و تولید یک واحد یادگیری برای یک فصل از کتاب فارسی با در نظر گرفتن مفاهیم و چهار مهارت زبانی.

۳. راهبردهای تدریس و یادگیری

تدارک دیدن فرصت‌های یادگیری شناختی برای تحلیل و بررسی محتوای کتاب فارسی، استفاده از شیوه‌های مطالعه فردی برای مطالعه مقالات علمی- پژوهشی و تهیه مقالات کوتاه، و شیوه مشارکتی در طراحی و تولید واحد‌های یادگیری

۴. منابع آموزشی

منبع اصلی:

- ۱- دادرس، محمد و نقیب زاده، میرعبدالحسین. (۱۳۸۶). زبان، مساله ای معرفتی و تربیتی در آراء فیلسوفان و مریبان، فصلنامه اندیشه های نوین تربیتی. ۳(۳)، ۹۵-۱۱۷
- ۲- دادرس محمد (۱۳۹۱) طبقه بندی چندگانه موضوعی واژگان پایه فارسی، فصلنامه مطالعات برنامه درسی، ۷(۲۷) ۳۳-۶۶.
- ۳- دستجردی کاظمی مهدی، سلیمانی زهرا. ۱۳۸۵، آگاهی واج شناختی چیست؟، پژوهش در حیطه کودکان استثنایی، سال ۶، شماره ۴، ۹۳۱-۹۵۴

منبع فرعی:

- ۱- صفوی، ک. ۱۳۸۲؛ معنی شناسی کاربردی؛ تهران: انتشارات همشهری.
- ۲- محسنیان راد، مهدی. ۱۳۸۴ ارتباط شناسی. تهران: سروش
- ۳- نعمت زاده شهین، دادرس محمد، دستجردی کاظمی مهدی و منصوره زاده، محرم (۱۳۹۰). واژگان پایه فارسی از زبان کودکان ایرانی، تهران: مدرسه برهان
- ۴- یول، جرج. (۱۳۷۹) نگاهی به زبان، (یک بررسی زبان شناختی)، ترجمه نسرین حیدری، تهران: سمت.
- ۵- Fillmore, L.W., & Snow, C. E. (2002). *What teachers need to know about language*. Washington, DC: ERIC Clearinghouse of Languages and Linguistics.
- ۶- Yule, G. 1996. *The Study of Language*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
- ۷- باطنی محمدرضا (۱۳۸۵) زبان و تفکر؛ مجموعه مقالات زبان شناسی. چاپ هشتم. تهران. آگه.

۵. راهبردهای ارزشیابی یادگیری (پیشنهادی)

- ارزشیابی پایانی: آزمون مباحث نظری به میزان ۵ نمره
- ارزشیابی فرآیند: عملکرد مهارت آموز در فعالیت های یادگیری پیش بینی شده و مشارکت در فعالیت های گروهی ۷ نمره
- ارزیابی پوشه کار: مجموعه تکالیف عملکردی فردی و گروهی ۸ نمره

